

MỘT SỐ KẾT QUẢ ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP, HÌNH THỨC TỔ CHỨC DẠY HỌC CẤP TIỂU HỌC TẠI THÀNH PHỐ CẦN THƠ

TRẦN HỒNG THẨM*

TÓM TẮT

Từ tình hình quản lí đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học của giáo viên tiểu học thành phố Cần Thơ, chúng tôi xác định các giải pháp cần được thực hiện đồng bộ trong quá trình đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học - yếu tố quan trọng quyết định chất lượng dạy học, chất lượng giáo dục, góp phần nâng cao tay nghề, từng bước đạt chuẩn nghề nghiệp giáo viên tiểu học ở mức độ cao.

Từ khóa: đổi mới phương pháp, tiểu học, thành phố Cần Thơ.

ABSTRACT

The results of renewing methodology and teaching practices in primary schools in Can Tho City

Based on the reality of renewing methodology and teaching practices of primary school teachers in Can Tho city, we identify solutions that need implementing synchronously in renewing methodology and teaching practices – the most important factor of teaching quality and education quality, in order to enhance professional skills, gradually achieving career standards at high level.

Keywords: improving teaching methods, primary, Can Tho City.

1. Đặt vấn đề

Đổi mới phương pháp dạy học nói riêng và đổi mới chương trình, phương pháp giáo dục phổ thông nói chung có vai trò vô cùng quan trọng trong công tác giáo dục và đào tạo. Nghị quyết Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XI xác định: “*Đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục, đào tạo: thực hiện đồng bộ các giải pháp phát triển và nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo. Đổi mới chương trình, nội dung, phương pháp dạy và học, phương pháp thi, kiểm tra theo hướng hiện đại; nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện...*” [1]. Đổi mới phương pháp dạy

học là một trong những khâu rất quan trọng bởi lẽ phương pháp dạy học có hợp lí thì hiệu quả của việc dạy học mới cao, phương pháp có phù hợp thì mới có thể phát huy được tính năng động, khả năng tự chủ, tư duy sáng tạo của người học, góp phần tạo ra những con người có khả năng giải quyết nhiều vấn đề nảy sinh trong cuộc sống xã hội. Mặt khác, hình thức tổ chức dạy học là yếu tố không thể tách rời với phương pháp dạy học. Nó vừa tạo nên sự tác động qua lại, hỗ trợ cho phương pháp dạy học vừa tạo cho học sinh sự hứng thú trong quá trình tiếp thu kiến thức. Do vậy, việc đổi mới giáo

* NCS, Trường Đại học Sư phạm TP HCM

dục không thể không đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học.

2. Khái quát về một số kết quả đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học cấp tiểu học tại thành phố Cần Thơ

Trong những năm qua, ngành giáo dục thành phố Cần Thơ đã thực hiện đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học từ cấp tiểu học đến cấp trung học phổ thông theo các chỉ thị, công văn hướng dẫn thực hiện nhiệm vụ năm học của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Chính vì thế, đa số cán bộ quản lý giáo dục và giáo viên đều có nhận thức tốt về tác dụng của đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học, bước đầu mang lại những kết quả đáng khích lệ, tạo nên một bước chuyển mới về mặt chất lượng cho giáo dục của thành phố Cần Thơ, đặc biệt là giáo dục tiểu học – cấp học nền tảng của giáo dục phổ thông. Với cơ sở lý luận về đổi mới phương pháp dạy học, Sở Giáo dục và Đào tạo thành phố Cần Thơ đã tập trung vào các nội dung sau:

- Tổ chức cho giáo viên học tập, nghiên cứu chuẩn kiến thức, kỹ năng của chương trình tiểu học đối với từng khối lớp, từng môn, từng chương và từng bài dạy trong những lần sinh hoạt chuyên môn để giáo viên “*Dạy học theo chuẩn kiến thức, kỹ năng của chương trình và đổi mới phương pháp dạy học*”, đảm bảo sau mỗi tiết học, tất cả học sinh đều đạt chuẩn kiến thức, kỹ năng theo quy định.

- Ban hành công văn hướng dẫn giáo viên về việc điều chỉnh nội dung dạy học phù hợp với đối tượng học sinh và điều kiện thực tế trường học; hướng dẫn xây

dựng kế hoạch bài học theo hướng đổi mới (bắt đầu bằng những hoạt động và dạy cho học sinh bắt đầu từ những gì các em đã biết, đáp ứng yêu cầu *đổi mới phương pháp theo hướng đổi mới cách thiết kế bài dạy, lập kế hoạch bài học và xây dựng mục tiêu bài học*).

- Tập trung thực hiện việc điều chỉnh nội dung dạy học cho phù hợp với đối tượng học sinh trên cơ sở đảm bảo chuẩn kiến thức và kỹ năng của chương trình; đẩy mạnh việc soạn giảng theo khung kế hoạch bài học; đổi mới phương pháp dạy học, hình thức tổ chức dạy học để mọi học sinh đều “*được học*” và “*học được*”.

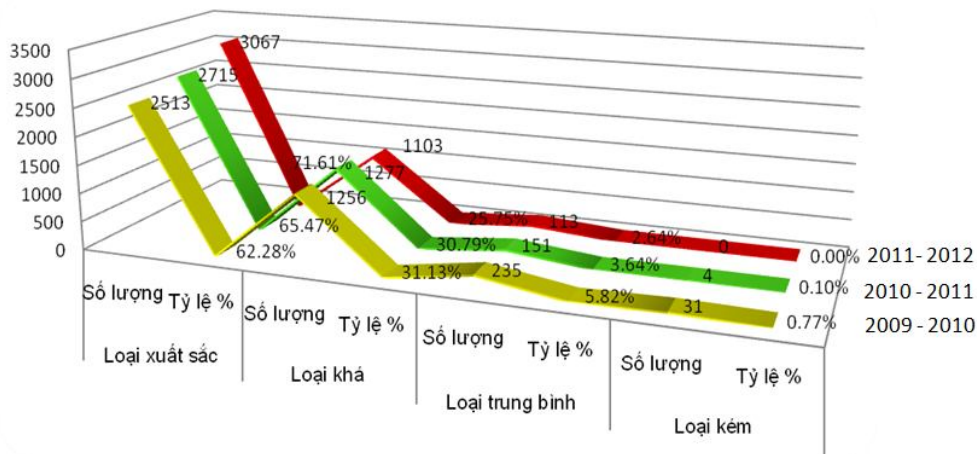
- Hướng dẫn đổi mới phương pháp dạy học gắn với đổi mới phương pháp kiểm tra và đánh giá kết quả học tập của học sinh. Trong đánh giá, giáo viên chuyển sự đánh giá của mình thành quá trình tự đánh giá của học sinh về kết quả học tập và rèn luyện của bản thân. Cả thầy và trò đều tham gia quá trình đánh giá kết quả đạt được trong hoạt động của mình theo mục tiêu đã đề ra.

- Chỉ đạo thí điểm trang thiết bị hiện đại, sắp xếp, trang trí lớp học “*thân thiện*”, trang bị nhiều sách tham khảo tại “*góc thư viện lớp*”, trưng bày nhiều sản phẩm học tập của học sinh, bố trí ngồi học theo nhóm... nhằm *kết hợp hoạt động cá nhân với hoạt động nhóm và phát huy khả năng của cá nhân*; mặt khác sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho *đổi mới phương pháp dạy học gắn liền với đổi mới các phương tiện, đồ dùng, thiết bị phục vụ dạy học*.

- Thường xuyên bồi dưỡng nhận thức về đổi mới phương pháp và hình thức tổ

chức dạy học, từ đó giáo viên tiểu học vận dụng lí luận dạy học vào thực tế của lớp học một cách khá phù hợp với từng đối tượng học sinh, với điều kiện vật chất của trường. Từ đó, kĩ năng sư phạm của giáo viên không ngừng được cải thiện và

nâng cao, số giáo viên dạy giỏi các cấp ngày càng nhiều và giáo viên được đánh giá yếu, kém về tay nghề theo chuẩn nghề nghiệp giáo viên tiểu học càng giảm.

Thống kê đánh giá chuẩn nghề nghiệp giáo viên tiểu học 3 năm học (2009-2012)

Tuy đạt được một số kết quả nhất định, nhưng trong quá trình triển khai thực hiện đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học, vẫn còn tình trạng giáo viên dạy theo “lối mòn”, theo lối truyền thống “thầy đọc – trò chép”... Vì thế, kĩ năng sư phạm của các giáo viên này không hề tiến bộ, tỉ lệ giáo viên đánh giá theo chuẩn nghề nghiệp giáo viên tiểu học loại trung bình vẫn còn trên 2,5%. Học sinh xếp loại học lực yếu của cả thành phố tuy có giảm nhưng ở một số địa phương, tỉ lệ này vẫn cao so với mặt bằng chung... Những hạn chế như trên do nhiều nguyên nhân tác động, ảnh hưởng. Trước hết là từ phía giáo viên, một số ít không qua đào tạo một cách chính quy, chưa được chuẩn hóa về chuyên môn, nghiệp vụ, kiến thức hạn chế, kĩ năng sư phạm chưa hoàn thiện

nên chưa đủ nền tảng để tiếp thu lí luận, vận dụng vào thực tế dạy học phù hợp; khoảng cách giữa lí luận đổi mới phương pháp và thực tiễn lớp học còn xa rời, chưa mang tính thống nhất; khả năng điều chỉnh nội dung dạy học ở từng bài học, từng môn học cho phù hợp với đối tượng học sinh của mình còn chưa tốt. Vì vậy, kết quả của đổi mới phương pháp và hình thức dạy học thấp hơn so với mong đợi. Số giáo viên tiểu học đã lớn tuổi phần nào biểu hiện tâm lí bảo thủ, chậm đổi mới, bất nhịp chưa kịp với các phương pháp, hình thức, phương tiện dạy học hiện đại. Mặt khác, đa số giáo viên tiểu học là nữ (chiếm 67,71% tổng số giáo viên tiểu học) nên yếu tố gia đình cũng chi phối phần nào đến công việc.

Tổ trưởng chuyên môn ở một số trường hoạt động kém hiệu quả, ít đề cập

đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học trong các cuộc họp chuyên môn tổ. Đồng thời, khâu kiểm tra, dự giờ, thăm lớp của các cấp nhằm đánh giá tác động của đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học đến kỹ năng sư phạm của giáo viên, đến chất lượng dạy học còn hạn chế. Hiệu trưởng của trường tiểu học ở vài nơi có biểu hiện buông lỏng quản lý, chỉ đạo, không quan tâm nhiều đến việc đổi mới phương pháp dạy học, ít kiểm tra hoạt động của tổ chuyên môn, không dự giờ, thăm lớp nên không thể giúp đỡ giáo viên giải quyết những khó khăn gặp phải trong thực tế dạy học.

Công tác tổ chức chuyên đề đổi mới phương pháp ở cấp huyện và cấp trường còn mang tính hình thức, chưa đi vào chiều sâu, thiếu thực tế nên mang lại hiệu quả thấp trong việc tổng kết kinh nghiệm đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học, để có thể bổ sung cho lý luận dạy học và nhân rộng kinh nghiệm đến các địa phương khác...

Kết quả của việc đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học đã góp phần nâng cao chất lượng giáo dục học sinh tiểu học của thành phố, giúp học sinh nắm vững kiến thức sau mỗi giờ học, bài học; góp phần hình thành nhân cách con người mới năng động, tự chủ, linh hoạt, sáng tạo trong mọi tình huống. Đặc biệt là kỹ năng, thái độ và hành vi, kỹ năng sống được trau dồi qua việc học tập tích cực, như: hợp tác, trao đổi với bạn bè; thể hiện ý kiến, thái độ chủ quan trước những vấn đề có liên quan; tự tìm tòi khám phá nội dung bài học... Từ đó, học sinh dần hình thành thói quen học

tập, làm việc nhóm. Kết quả đánh giá, xếp loại học sinh tiểu học ở các năm qua cho thấy sự tiến bộ rõ nét của học sinh: tỉ lệ học sinh xếp loại học lực giỏi tăng từ 41% (năm học 2009-2010) lên 43% (năm học 2010- 2011) và 48,4% (năm học 2011- 2012); ngược lại, tỉ lệ học sinh xếp loại học lực yếu giảm đáng kể qua từng năm học: từ 2,7% (năm học 2009-2010) giảm còn 1,2% (năm học 2010-2011) và chỉ còn 0,2% (năm học 2011-2012).

3. Giải pháp

Để khắc phục những vấn đề trên, nhằm đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học, cần thực hiện đồng bộ các giải pháp sau:

- Quản lý đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học, tập trung vào kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng thường xuyên, nâng cao trình độ nhận thức lý luận và khả năng vận dụng đổi mới phương pháp dạy học cho giáo viên; bồi dưỡng nghiệp vụ, chuyên môn cho giáo viên tiểu học về đổi mới phương pháp dạy học, về sử dụng phương tiện công nghệ vào dạy học...

- Xây dựng kế hoạch tổ chức tập huấn, chuyên đề, thao giảng các cấp. Đây mạnh sinh hoạt tổ chuyên môn, phát huy vai trò tổ trưởng chuyên môn để các cuộc họp tổ trở thành những buổi thảo luận khoa học nhỏ về đổi mới phương pháp và hình thức dạy học;

- Chỉ đạo việc bố trí, sử dụng phương tiện, thiết bị dạy học và tự làm đồ dùng dạy học phục vụ yêu cầu đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học; khẳng định tính đúng đắn của lý luận “đổi mới phương pháp dạy học gắn liền với đổi

mới các phương tiện, đồ dùng, thiết bị phục vụ dạy học”;

- Thực hiện điều chỉnh nội dung các môn học, các phân môn ở cấp tiểu học phù hợp với đối tượng học sinh và điều kiện thực tế; tạo điều kiện để giáo viên thực hiện đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học phù hợp với điều kiện của từng lớp, đáp ứng yêu cầu của chương trình giáo dục phổ thông;

- Tổ chức tổng kết kinh nghiệm đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học để chứng tỏ kết quả đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức dạy học mang tính khả thi và hiệu quả.

4. Kết luận

Có thể khẳng định đổi mới phương pháp dạy học là yếu tố quyết định chất lượng dạy học, góp phần nâng cao tay nghề của giáo viên tiểu học, từng bước nâng chuẩn nghề nghiệp giáo viên tiểu

học lên mức độ cao.

Điều này đòi hỏi các giải pháp quản lí cần được thực hiện đồng bộ, giúp giáo viên có thể kế thừa và phát huy những ưu điểm, khắc phục nhược điểm của các phương pháp dạy học truyền thống và cập nhật phương pháp dạy học hiện đại. Đồng thời với thực hiện đồng bộ các giải pháp, cần đảm bảo những điều kiện cơ bản, cần thiết, như: nâng cao trình độ, năng lực sư phạm của đội ngũ giáo viên tiểu học; điều chỉnh chương trình và sách giáo khoa cho phù hợp với thực tế giáo dục, với điều kiện cụ thể của địa phương; đảm bảo có đủ đồ dùng dạy học, trang thiết bị và cơ sở vật chất tối thiểu theo quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo; đổi mới kiểm tra, đánh giá học sinh; nâng cao năng lực của đội ngũ cán bộ quản lí, đổi mới công tác chỉ đạo quản lí các cấp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2011), *Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XI*, Hà Nội.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2002), *Dự án phát triển giáo viên tiểu học*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2007), *Quy định về Chuẩn nghề nghiệp giáo viên tiểu học*, ban hành kèm theo Quyết định số 14/2007/QĐ-BGDĐT ngày 04-5-2007.
4. Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2000), *Nghị quyết 40/2000/QH10*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
5. Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (2005), *Luật Giáo dục sửa đổi*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 11-6-2014; ngày phản biện đánh giá: 15-7-2014;
ngày chấp nhận đăng: 22-9-2014)